

Veenweiden Nieuwsbrief

12

JANUARI 2023

Samenspel van natuur, landbouw en recreatie

De Krimpenerwaard is een bijzondere plek. Dit unieke en oer-Hollandse veenweidelandschap willen we graag behouden. Daarom leggen we 2.250 hectare nieuwe natuur aan waarin planten en dieren zich thuis voelen. Uiteraard blijft er plek voor vitale en toekomstgerichte landbouw, prettig wonen en fijn recreëren. Gemeente, hoogheemraadschap en provincie werken hieraan, samen met (particuliere) grondeigenaren, agrarisch ondernemers en natuur- en recreatieve organisaties.

Denkend aan Holland...

*Berend Potjer
Gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland*

De Krimpenerwaard is een authentiek stukje Zuid-Holland. Een typisch voorbeeld van veenweidelandschap, een echte waard. De slappe veenbodem maakte dat de industriële landbouw geen voet aan de grond kreeg, waardoor herverkaveling aan haar voorbij is gegaan en het authentieke Zuid-Hollandse veenweide landschap behouden is gebleven.

Natuur is van vitaal belang, niet alleen voor ons welzijn, maar ook als de basis die zorgt dat we ruimte hebben om te werken én te leven. Het is mooi om te zien hoe juist hier, in de Krimpenerwaard, die balans de basis vormt voor het stuk nieuwe natuur: een samenwerking tussen boeren, grondeigenaren, natuurorganisaties, inwoners, gemeente en waterschappen.

De natuur staat onder druk, ook in Zuid-Holland. Door verdroging, te veel fosfaat en stikstof, maar ook door versnippering hebben steeds meer dieren en planten het moeilijk, op het land en in het water. Voor weidevogels zoals de grutto is er te weinig voedsel en daar waar voedsel is, is geen geschikte, beschutte plek voor de voortplanting of om kuikens veilig groot te brengen.

Planten en dieren hebben specifieke behoeften als het gaat om een gezonde leefomgeving en die kenmerken hangen nauw met elkaar samen: het is een totaal ecosysteem. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een geheel van met elkaar verbonden natuurgebieden. Dit netwerk zorgt er niet alleen voor dat versnipperde stukjes natuur weer met elkaar verbonden wordt, maar ook dat een robuust geheel wordt gevormd dat tegen een stootje kan.

Een mooi voorbeeld hiervan is de verbinding van de Nieuwkoopse Plassen via de Reeuwijkse Plassen en Krimpenerwaard richting de Biesbosch. Ik ben blij dat er binnenkort gestart wordt met de inrichting van ruim 2.000 hectare nieuwe natuur. Zo brengen we de Krimpenerwaard terug naar het authentieke landschap waarin Hendrik Marsman mijmerde: 'Denkend aan Holland zie ik breede rivieren traag door oneindig laagland gaan....'

We gaan eindelijk aan de slag!

Veel boeren doen mee

Circa 24 agrariërs en particuliere grondeigenaren gaan samen bijna 450 hectare natuur zelf inrichten en beheren. En dat terwijl het twee jaar geleden nog een groot vraagteken was of zelfrealisatie wel zou lukken. Met deze zelfrealisatoren hebben we een overeenkomst gesloten waarmee zij op hun eigendom een Kwalitatieve Verplichting aangaan die de notaris inschrijft in het Kadaster. Bijna iedereen heeft inmiddels de subsidiebeschikking binnen voor de afwaardering (natuurgrond is minder waard) en voor de inrichting als natuurgebied. Een enkeling is zelfs al klaar met inrichting, maar de meesten starten de komende jaren met de uitvoering.

Oudeland

Zelfrealisator
Van Dijk

Van ontwerp naar uitvoering

Nu de zelfrealisatoren bekend zijn en de overige gronden zijn verworven, kunnen we starten met de inrichting van alle deelgebieden. Dat begint met een goed ontwerp. Sinds 2021 zijn we hiermee bezig, in overleg met grondeigenaren en beheerders. Voor sommige gebieden moesten -en moeten- de peilbesluiten nog enigszins worden aangepast door het waterschap om het beste natuursultaat te krijgen. Er ligt voor het grootste deel van het gebied een voorlopig inrichtingsontwerp, waar we nu de laatste hand aan leggen. Voor het deelgebied Den Hoek is er al een definitief ontwerp en een bestek.

Kwestie van timing

Met het definitieve ontwerpplan vragen we de benodigde vergunningen aan voor het nemen van maatregelen die met het watersysteem samenhangen. Per gebied is dat één vergunning, die ook geldt voor de zelfrealisatoren. Voor Veerstablok en Bilwijk doen we die aanvraag pas begin 2024, als het definitief ontwerp ook voor die gebieden gereed is. Doordat er zoveel eigenaren en beheerders zijn, vergt dit alles extra veel afstemming. Wie legt wat aan, wie vraagt de vergunning aan, wie beheert wat?

Dit jaar starten we

In een Europese aanbesteding selecteerden we vijf regionale aannemers. Zij doen per deelgebied mee aan een minicompetitie. GKB Realisatie won de eerste inrichtingsopdracht en gaat dit jaar aan de slag in Den Hoek dat in 2024 klaar moet zijn. Vanaf 2024 starten aannemers in Oudeland, Kattendijk en Middelblok. En vanaf 2025 volgt de realisatie van nieuwe natuur in Veerstablok, Bilwijk en nog een deel van de Berkenwoudse driehoek (Graafkade). Deze gefaseerde aanpak is nodig vanwege de omvang van het werk. We hopen hierdoor ook de hinder voor de omgeving te beperken. Het doel is om in 2027 klaar te zijn.

De maatregelen gerelateerd aan het watersysteem en het waterpeil moeten allemaal zijn uitgevoerd voordat het hogere waterpeil ingesteld kan worden. Als een dam of peilkering te vroeg wordt aangelegd, is er meer kans op inklinking en een wildgroei van ongewenste soorten. Op percelen die zijn geplagd, kan het veen versneld 'veraarden' waardoor de kans op het bereiken van de natuurdoelen geringer is. Maar als bijvoorbeeld een dam te laat wordt aangelegd, kan het waterpeil nog niet worden verhoogd waardoor weer andere stukken verruigen. We moeten de timing dus goed onderling op elkaar afstemmen. Omdat veel zelfrealisatoren in gebieden opereren waar het waterpeil niet omhoog gaat, kunnen zij direct aan de slag.

Meer weten?

Kijk op www.veenweidenkrimpenerwaard.nl

Den Hoek als eerste aan de beurt

Polder Den Hoek ligt tussen Bergambacht en Lekkerkerk. Wandelend over de Tiendweg Oost kijk je uit over het riet- en grasland. Hier heersen rust en ruimte. Alleen koeien en vogels houden je gezelschap. Het is nu al één van de mooiste weidevogelgebieden waar je in het voorjaar nog de leeuwerik hoort zingen. Vanaf het voorjaar maken we dit gebied nog aantrekkelijker met de aanleg van 240 hectare nieuw natuurgebied met verschillende soorten grasland. De planning van het werk luistert zeer nauw. Aannemer GKB start in Den Hoek na het weidevogelbroedseizoen. Het seizoen om te kunnen werken is kort omdat het veen als snel te nat kan zijn.

In het noorden, langs de provinciale weg, leggen we botanische graslanden en drasland aan. Tussen de Veen en de Tiendweg oost komt vochtig weidevogelgrasland. Ten zuiden van de Tiendweg oost, ontwikkelen we een gebied met kruiden- en faunairijk grasland. Dit soort graslanden komen van oudsher voor in Den Hoek. Door het beheer meer gericht op natuur zal de biodiversiteit toenemen.

Een natuurvriendelijke oever

We passen onder andere het waterpeil aan. Polder Den Hoek kent meerdere peilgebieden met allemaal een ander peil. Daartussen staan waterwerken zoals duikers, dammen, peilscheidingen, inlaten en stuwen, die het waterpeil op het juiste niveau houden en het water door de sloten stuurt. Nu het waterpeil wordt aangepast, moeten we ook de waterwerken aanpassen of opnieuw aanleggen.

Lisdodde

Voor het ontwikkelen van de voedselarme botanische percelen zal de aannemer plaggen. Plaggen betekent het afgraven van de fosfaatrijke toplaag, waardoor zeldzame planten die langzamer groeien meer kans krijgen om zich te ontwikkelen. Daarna worden er kruidensoorten ingezaaid. Voor het weidevogelgebied worden greppels

Weidevogelgrasland

Krabbenscheer

aangelegd, waarin de vogels kunnen badderen en voedsel vinden. De waternatuur wordt ontwikkeld door de aanleg van natuurvriendelijke oevers met planten die het water zuiveren, zoals lisdodde. Ook is een natuurvriendelijke oever minder steil zodat watervogels makkelijker de oever op kunnen klimmen. In de watergang komt krabbenscheer dat het water zuivert en zuurstof toevoegt. De vernatting met een flexibel peilbeheer (natter in het voorjaar, droger in de zomer) draagt samen met andere maatregelen, zoals het aanleggen van de oevers en het beperken van mest, bij aan de verbetering van de waterkwaliteit en voorkomt bodemdaling.

Als de aannemer klaar is met de inrichting, dragen we het perceel over aan de beheerders. Daarna is het aan de beheerders om de natuur zodanig te beheren en te onderhouden dat de natuur zich goed ontwikkelt.

Kijk voor meer informatie en video's met uitleg op www.veenweidenkrimpenerwaard.nl/deelgebieden/den-hoek/

Eerste aannemer is GKB

Voor het échte werk begint in Den Hoek, selecteerden we in een eerdere selectieprocedure vijf geschikte aannemers. Zij beschikken over de kennis en kunde om de nieuwe natuur in veenweidegebied aan te leggen. Om te kiezen welke aannemer aan de slag gaat in Den Hoek, mochten ze hun plannen indienen. Een beoordelingscommissie hield bij de keuze onder

andere rekening met seizoensinvloeden, hinderbeleving, grondstromenplan en risicobeheersing. GKB Realisatie BV gaat als eerste aannemer de schop in de grond zetten en Den Hoek realiseren. Alle vijf aannemers hebben een raamovereenkomst ondertekend waarmee ze kunnen meedoen voor de natuurontwikkeling in de overige gebieden.

Het Zuid-Hollands Landschap vertelt: Waarom halen we bomen en struiken weg?

Op verschillende locaties, zoals in polder de Nesse, werkt het Zuid-Hollands Landschap deze winter met groot materieel. De eindjes van de langgerekte polderpercelen zijn moeilijk maaibaar. Ze zijn dichtgegroeid met struiken en boompjes, een aantrekkelijke schuilplaats voor bijvoorbeeld wezels en bunzingen. Die zien we liever niet in een weidevogelgebied omdat ze graag eieren en kuikens eten. Daarom halen we struiken weg en maken we de landhoofden goed maaibaar.

Ook zagen we flink wat hout in verschillende natte schraallandjes. Door aan de randen te kappen, maken we ruim baan voor planten zoals bijzondere orchideeën en

zegges en trekken we insecten zoals vlinders, wilde bijen en libellen aan. Met het winterse zaag- en graafwerk scheppen we ruimte voor meer biodiversiteit. Zo heb je als wandelaar en fietser weer mooi zicht over de polder en geniet je komend voorjaar weer volop van zoemend, vliegend en bloeiend polderleven.

Grutto

Wat willen weidevogels?

Nog even en dan keren de eerste weidevogels vanaf eind februari alweer terug uit het warme zuiden. Grutto's zijn heel honkvast en keren vaak op hetzelfde perceel terug om te broeden. De Krimpenerwaard is ook een kraamkamer voor tureluurs, scholeksters en Kieviten. Tijdens het broedseizoen hebben weidevogels vooral behoefte aan beschutting en voldoende voedsel. En dat vinden ze in grasland met veel variatie. De grutto houdt van hoog gras, de Kievit juist van kort gras. Beiden zijn niet bang voor natte potten want nat grasland betekent veel voedsel. We helpen ze een handje door bijvoorbeeld het waterpeil in de sloot plaatselijk te verhogen met een schot of stuw. Of door voor natte plekken ('plas-dras') te zorgen door greppels af te sluiten of speciale poldermolens te plaatsen die het water de wei in pompen. Zie ook www.zuid-holland.nl/boerenlandvogels

Een voorbeeld van een poldermolen (Bosman-molen)

Colofon

Deze Nieuwsbrief is een uitgave van de Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard

Meld u aan voor de nieuwsbrief, stel uw vraag of maak een afspraak voor een gesprek via: info@veenweidenkrimpenerwaard.nl

Meer informatie: www.veenweidenkrimpenerwaard.nl

Samenstelling en redactie: Programmabureau Veenweiden

Vormgeving: Vakteam Grafimedia, provincie Zuid-Holland

Beeldmateriaal: Provincie Zuid-Holland, Zuid-Hollands Landschap en Stephan Tellier